
SCHRIJVERS EN LEZERS

» DOOR PETER LOGGHE EN PETER LAMBERTS

Een legitieme afgrond voor conservatief Nederland

Er doet zich een politiek-intellectueel probleem voor in Nederland: sinds het begin van deze eeuw kent Nederland een nieuw blok met electoraat dat stabiel staat op zo'n 20 tot 30 zetels en waar de rest van Nederland geen vat op kan krijgen. Vanuit het niets begon het bij Pim Fortuyn en via de PVV waaiert het inmiddels uit over diverse politieke partijen. Naast het opvallende feit dat het nu al zo'n twintig jaar stabiel tot licht stijgend is valt ook op dat de achterban zich niet laat weggagen door enorme clashes – de laatste jaren vooral rond Thierry Baudet. De persoon Baudet wordt dan wel verlaten, maar het gedachtengoed waar hij voor staat zeker niet. Dat is uniek in de Nederlandse politieke geschiedenis.

De grote vraag voor de rest van Nederland zou moeten zijn: wat bindt deze mensen dat ze zich niet laten verjagen door de 'minder-minder'-uitspraken of de quasi-intellectuele boreale uilen van Minerva? Zijn al deze mensen – en uit de lange reeks succesvolle verkiezingen blijkt dat het niet alleen social media-trollen zijn – dan zo gehersenspoeld of is de rest van Nederland bedrijfsblind?

Sinds een jaar of zeven gebruikt Sid Lukkassen zijn pen om vanuit een breed palet met invalshoeken onbarmhartig de gebreken van onze samenleving te duiden. In zijn nieuwste boek 'Wees afgrondelijk – emancipatie van de ondeugd' neemt hij ons mee in zijn persoonlijke ontwikkeling van VVD-raadslid naar zijn huidige rol als huisfilosoof van Forum voor Democratie. Hij trekt al zijn charmes uit de kast om zijn enthousiasme

voor deze ontwikkeling met ons te delen. De grote vraag is: maakt hij duidelijk wat al deze mensen drijft om te stemmen op de partijen rondom de erfenis van Fortuyn en overtuigt hij de lezer om even afgrondelijk te worden als hijzelf?

Voor een deel heb ik – als voormalig VVD-bestuurslid- gekregen waar ik naar zocht: in het boek komt duidelijk naar voren wat we na een afgrondelijke reis zullen aantreffen en krijgen we een schets van het wereldbeeld, dat deze miljoenen stemmers bindt. In de kern is dit een mix van Nietzsche, Gramsci en Abraham Kuyper. In de praktijk betekent dit een pakket met maatregelen waarin afstand genomen wordt van een te verstikkende rol van de overheid en waarin aandacht is voor een afdoende culturele ondergrond, spirituele voeding, vaderlandsliefde, ontzag voor tradities, familiebanden, gezinsverhoudingen (met de man in een leidende rol), behoefte aan stabiliteit (b.v. op de huizenmarkt en arbeidsmarkt), een gezonde natuur en een positieve levenshouding. Dat is een bekend conservatief geluid en in Nederland eigenlijk sinds de Eerste Wereldoorlog als zelfstandige stroming verdwenen uit het politieke landschap.

Mijn hoop als lezer was om te zien hoe Lukkassen meent dat legitieme keuzes in de praktijk vorm moeten krijgen. Als je de leidende rol van de man in het gezin voorstaat betekent dit dan voor vrouwen en de regenboog-medemensen een SGP-achtige invulling van het leven? Als je tegen globalisering bent hoe wil je dan zorgen dat gezinnen met een laag inkomen voor spotprijzen essentiële artikelen kunnen kopen bij winkels als Zeeman, Wibra

en Action? De kledingindustrie in Twente is niet failliet gegaan, omdat Twentenaren ook wel voor een schamel salaris kleding wilden maken. En als je tegen een dominante overheid bent hoe ga je dan om met conservatisme bij veel dictaturen?

Een tweede hoop was om te verklaren hoe je tot deze legitieme keuzes moet komen. Deze hoop wordt niet vervuld en daar zit niet alleen een zwakte van het boek, maar ook een kracht. Lukkassen wil dat iedereen zelf de afgrondelijke reis maakt en wil niet een ander voorschrijven hoe dit te doen. Met behulp van analyses van diverse filosofen (waaronder Houellebecq, Kierkegaard, De Sade, Mill, Schmitt, Virilio en Nietzsche om er een aantal te noemen) prikkelt hij de lezer om deze keuze te maken en schildert hij ook een aantal ontwikkelingen, die hem bij zijn keuze hebben geholpen.

Tegelijkertijd is er een – door de jaren gegroeid – chagrijn voor het feit dat de conservatieve stroming (door Lukkassen ‘realistisch rechts’ genoemd) volledig wordt buitengesloten door andere politieke stromingen. Toen Pepijn van Houwelingen onlangs in de Tweede Kamer waarschuwde voor de komst van tribunalen ging hij volledig voorbij aan het feit dat deze tribunalen er al een jaartje of twintig zijn. Alleen zitten Fortuyn, Wilders en Baudet aan de verkeerde kant van het beklagdenbankje. Daar tegenover staan de aanhangers van m.n. PVV en Forum, die overal in reacties als tribunaal richting anderen optreden. Daarmee ademt de opmerking in al haar heftigheid de onmacht om duidelijk te maken waar je voor staat.

Deze onmacht ligt ook in het boek verweven. Waar Lukkassen – meer dan anderen rondom Forum en de PVV – open staat voor het open debat (zoals in zijn vorige boek: ‘Links en rechts in dialoog’ (2020)) is deze open houding niet wederzijds. Not even close! Via tal van voorbeelden wordt duidelijk gemaakt dat er bij anderen geen intellectuele nieuwsgierigheid is naar een ander beeld, maar meer via debat-technieken defensief wordt gereageerd om de eigen overtuiging te beschermen. Lukkassen pleit daarom inmiddels ook voor het doorvoeren van existentiële keuzes en niet voor een compromis. Hij wijst hiervoor ook op de (door hem betreurde) verwatering van de liberale principes bij de VVD, die juist door de vele compromissen minder herkenbaar wordt voor haar achterban.

Blijft de vraag over of zijn – vaak zeer persoonlijke – boek de lezer verleidt om met hem zijn afgrondelijke reis te maken. Hierop

geeft hij eigenlijk zelf antwoord door te stellen: “welk wereldbeeld je hebt, bepaalt voor welke feiten je ontvankelijk bent; wat je doorleefd hebt is meer bepalend dan welke cijfertjes je voorgeschoteld krijgt.” Voorafgaand aan dit citaat kwam bij mij de gedachte op dat de afgrond voor Lukkassen een soort Moebius-ring is (en voor mij ook). Hoe diep je ook valt; je komt altijd weer bij je eigen begin uit. Hoewel ik dus in een andere Moebius-ring zit dan Lukkassen heeft het boek me wel duidelijk gemaakt dat het conservatisme waar hij voor pleit een legitieme politieke stroming is. Er zijn ook genoeg anderen om met hem de afgrond te waarderen.

Laten niet-conservatieven niet denken dat dit weer over gaat – en waarom zou het ook over moeten gaan? Lukkassen heeft de legitimiteit van ‘realistisch rechts’ aangetoond in een buitengewoon lezenswaardig boek, dat haarscherp de vinger op een heleboel zwakke plekken van onze samenleving legt.

(Peter Lamberts)

» *Wees afgrondelijk!* Auteur: Sid Lukkassen | ISBN: 9789083229225

